

Arzuları yarımçıq qalan bəstəkar

O, 1909-cu il aprelin 5-də Dərbənddə dünyaya gəlmişdi. Atası Zeynalabdin bağban idi. Asəf Zeynallı ailənin sonbeşiyi, üç qardaşın ən kiçiyi idi. Atası vəfat edəndə onun bir yaşı vardı. Ailənin gün-güzəran dərdini anası Həsəndə xanım tək çəkirdi. Toxucu işləyir, uşaqlarını çətinliklə böyüdüdü.

Ancaq ən qayğılı günlərində də gələcəyə inanmaları azalmırdı. Zeynallılar ocağında bir də heç vaxt əskilməyən musiqi sevgisi idi. Həsəndə xanım tez-tez qarmonda xalq musiqiləri ifa edirdi. Gələcəyin böyük bəstəkarı Asəf Zeynallı onu heyranlıqla dinləyirdi.

Cəfəkeş ana uşaqlarının oxumasını, savadlı olmasını istəyir, onların təhsil almasına səy göstərirdi. Kiçik oğlu Asəfi yeddi yaşında Dərbənd şəhərindəki gimnaziyaya yazdırdı. Asəf uşaq xorunda oxumağa başladı. Klarnet çalmağı öyrəndi. Dərbənddəki nəfəslı orkestr yay axtarlarında şəhər parkında konsert verirdi. O da arabir orkestrin tərkibində klarnet çalmağa dəvət edilirdi.

Asəfin on bir yaşı olanda - 1920-ci ildə Həsəndə xanımın qərarı ilə Dərbənddən Bakıya köçdü. Asəf Bakıda təhsilini davam etdirdi. Həm doqquzillik məktəbdə oxuyur, həm də Qarayev adına hərbi məktəbin nəzdindəki nəfəslı orkestrdə klarnetdə ifa edirdi. Artıq seçəcəyi sənət, gedəcəyi yol da bəlli idi. Asəf Zeynallı musiqiçi olacaqdı...

Arzusunu reallaşdırmaq üçün 1923-cü ildə musiqi məktəbinə daxil oldu. Trubada mükəmməl çalmağı öyrəndi. Musiqi məktəbinin rəhbərliyi tərəfindən işçi klublarında təşkil olunan konsertdə çıxış etməyə başladı. O zamanlar - 1923-cü ildə "Truba üçün marş" adlı ilk musiqi əsərini yazdı. Əsərini həmin il təşkil edilən konsertlərin birində özü ifa etdi. Onu sonralar musiqi

məktəbinin violonçel sinfinə keçirdilər. On da Asəf fortepiano da ifa etməyi bacarırdı. Müəllimləri bir müddət sonra onu fortepiano sinfinə keçirdilər. Forteplano müəllimi N.V.Jenetskoy oldu.

Musiqi məktəbinin adı 1924-cü ildə dəyişdirildi, Azərbaycan Dövlət Türk Musiqi Texnikumu adlandırıldı. 1926-cı ildə isə həmin texnikum Azərbaycan SSR Xalq Maarif Komissarlığının qərarı ilə konservatoriya ilə birləşdirildi. Konservatoriya müəllimlərinin qarşısında uğurla imtahan verən Asəf Zeynallı bu dəfə kompozisiya nəzəriyyəsi ixtisası üzrə təhsil almağa başladı. O, böyük həvəslə Üzeyir bəy Hacıbəylinin Azərbaycan xalq musiqisinin əsaslarının öyrənilməsi sinfinə də gedirdi.

Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasının tələbəsi ikən Asəf Zeynallı parlaq istedadı ilə artıq sənətkarlar arasında nüfuz qazanmışdı. Üzeyir bəy Hacıbəyli başda olmaqla o illərin məşhur sənətkarları onun gələcəyinə böyük ümidlər bəsləyirdilər. 1930-cu ildə bacarıqlı tələbə Türk İşçi Teatrına musiqi rəhbəri təyin edildi. O, əvvəlki həvəslə, səylə konservatoriyada təhsilini də davam etdirdi. Türk İşçi Teatrında "Hind qızı", "Qəzəb", "Qanlı sənələr", "Yangın", "Sevil", "Küləkli şəhər", "Kaponan", "Dönüş" və digər pyeslərə musiqi tərtibatı verdi.

Asəf Zeynallının yaradıcılığının ən məhsuldar dövrü olan 1928-1931-ci illərdə vokal, mahnı, romans, forteplano, ansambl əsərlərinin böyük hissəsini, eləcə də "Ölkəm", "Sual", "Seyran", "Sərhədçilər" romanslarını bəstələdi.

Hələ konservatoriyada oxuduğu vaxtlar həmin təhsil ocağına müəllim kimi işə götürüldü və musiqi-nəzəri fənlərdən dərs dedi. Sonralar Azərbaycanın görkəmli bəstəkarları kimi tanınmış Qara Qarayev, Cövdət Hacıyev, Tofiq Quliyev, Zakir Bağırov Asəf Zeynallının tələbələri oldular.

Azərbaycan xalq musiqisinin, mahnı və rəqslərinin vurğunu olan Asəf Zeynallı konservatoriyada oxuduğu illərdə xalq mahnı intonasionalarına əsaslanaraq xor ilə orkestr üçün "Şikəstə", forteplano üçün "Çaharqah", skripka və forteplano üçün "Muğamsayağı", iki violonçel və forteplano üçün "Qoyunlar" əsərlərini bəstələdi. 70-ə yaxın xalq mahnısını nota köçürdü.

1931-ci ildə Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasının kompozisiya nəzəriyyəsi sinfini bitirəndə Asəf Zeynallı artıq tanınmış bəstəkarlarımızdan biri idi. Tükənməz yaradıcılıq coşqusu ilə fəaliyyətini davam etdirən Asəf yeni əsərlər üzərində çalışmaqla bərabər, pedaqoji fəaliyyətini də davam etdirirdi. Eyni zamanda Azərbaycan Proletar Musiqiçilər Assosiasiyasının sədri, konservatoriyada yaradıcı sektorun təşkilatçısı və sədri kimi ictimai iş apardı.

Azərbaycan xalq mahnılarının toplanması və işlənməsi istiqamətində onun xidmətləri əvəzsiz oldu. Gənc bəstəkar məşhur müğənni Bülbüllə birlikdə 1932-ci ildə yayında Azərbaycan Dövlət Konservatoriyası yanında elmi-tədqiqat kabinetinin tapşırığı ilə xalq mahnılarını toplamaq məqsədilə Qarabağa ekspedisiyaya yola düşdü. Asəf Zeynallı 50-yədək xalq mahnı nümunəsi topladı. Onlardan simfoniyasında istifadə etməyi düşünürdü. Lakin geri dönerkən yataqla xəstəliyinə tutuldu.

Həkimlər onu xəstəlikdən xilas edə bilmədi. Amansız ölüm Asəf Zeynallını 1932-ci il oktyabrın 27-də 23 yaşında həyatdan, sevdiklərindən, yaradıcılığından ayırdı.

Zöhrə FƏRƏCOVA,
"Azərbaycan"